

קנין טו – במשנה, שמירת התורה

לימוד משניות הוא ממוצע בין המקרא לגמרא, מצד אחד המשנה היא כמובן עיקר תורה שבעל פה, אבל מצד שני בניגוד לגמרא בלימוד המשנה אנו מקפידים על שינון המילים הקדושות עצמן. כאשר לומדים גמרא בעל פה, לא חוזרים על לשון הגמרא מילה במילה כי אם על תוכן השקלא וטריא, לעומת זאת כאשר לומדים משניות אנו מקפידים לשנן את מילות המשנה מילה במילה.

מדוע? הרי המשנה איננה תורה שבכתב אלא תורה שבעל פה שעיקרה לכאורה הבנת תוכן הדבר? משום שיסוד לימוד המשנה, הוא לשנן את התוכן של התורה שבעל פה בצורה מתומצתת ועמוקה. על מנת שהיא לא תשתכח מישראל. מאז מעמד הר סיני היו בני ישראל משננים את המשניות בעל פה, סופרים כל מילה, זוכרים כל אות.

יש בידינו משניות שלשונם מוכיח עליהם שהם עדיין בנוסח של זמן המשכן. למשל, המשנה שאנו אומרים בקרבנות, 'איזהו מקומן של זבחים' מזכירה את הקרבנות ש'נאכלים לפני מן הקלעים'... מה זה קלעים – קלעים היו רק במשכן! במקדש היה כנגדם 'חומת העזרה', אבל זו משנה עתיקה שחוברה בזמן המשכן.

הבית יוסף זכה לגילוי של המגיד בזכות שהוא למד משניות בליל שבועות, כמו שמסופר אצל השל"ה, ויצא קול חיתוך דברים מפיו 'אני המשנה המדברת בפיו', ואח"כ המשיך אותו מגיד לומר לו תוכחות כל חייו, והכל בשם המשנה.

הנתיבות המשפט בצוואה שלו כותב שבלימוד המשנה יש מעלה מיוחדת שאין בה יצר הרע של גאוה... לימוד משניות נראה לימוד של 'אנשים פשוטים'... וזה סימן ללימוד תורה לשמה

זקני רבי אריה לוי זצ"ל היה רגיל מאד בלימוד המשניות, היה משנן אותם תדיר בהילוכו, ואף חיבר את חיבורו המקיף 'משנת אריה' על ששה סדרי משנה.

גם בנו זקני רבי שמחה שלמה זצ"ל היה רגיל רגיל לשנן משניות בכל זמן פנוי, וכפי שסיפר חתנו **מו"ח הגאון רבי לוי שולמן שליט"א**:

"היה רגיל מאד בלימוד המשניות, תמיד כשהגיע לבית הכנסת והיה שהות עד התפילה, ביקש שיביאו לו משניות סדר פלוני חלק אלמוני, והתיישב לשנן המשניות בחשק, ולא ראה בזה פחיתות כבוד חלילה, אלא אדרבה ראה בזה לימוד תורה לשמה, וכמו שכתב רבינו יעקב מליסא בצוואתו שאין יצר הרע שולט ללמוד שלא לשמה בלימוד מקרא ומשנה [כלומר מפני שאין בהם כ"כ פלפול וכבוד], וכמה נכונים הדברים אצל מו"ח ז"ל שכל כוונתו היה לעשות רצון אביו בשמים.

זכורני כי פעם ראיתיו כשהוא סועד את ליבו, וביני לביני היו שפתיו נעות, שאלתיו מה הוא לוחש בתוך הסעודה, וענה לי בפשטות אופיינית – אני גורס משניות בעל פה, ולא יותר". [כאמור מידה זו ירשה מאביו רבי אריה, ורבי אריה ירשה מאביו זקנינו **רבי בנימין בייניש ז"ל** שהיה יערן, ובעודו כורת עצים היו שפתיו ממללות משניות בעל פה].

אחד מגדולי ישראל שהיה לו 'חיבור' מיוחד עם לימוד המשניות, היה אדונינו הקהילות יעקב זי"ע, הוא היה לומד בכל יום י"ח פרקי משניות, וגם בכל רגע פנוי, בבית או בדרך, היה ממלמל משניות בעל פה.

כמו שסיפר גאון עוזנו בעל ה"אבי עזרי" זי"ע בהספדו:

"...בספרים כתוב שביום האחרון לפני הפטירה עוברים לעיני האדם כל חייו, כל יום כל שעה כל רגע וכל שניה, הכל כתוב וחתום. מפה פרושה מסוף העולם ועד סופו, אדם חי שמונים שנה ומפתו משורטטת, נייר עליו רשומים כל רגעי חייו...

זוכר אני כאשר התגוררתי עדיין במעוני הקודם והעסיקה אותי פעם שאלה מדיני ערלה: מדוע אין שורפין ערלה שהיא מן הנשרפין? באותה שעה רואה אני שהסטייפלר עובר לפני ביתי, יצאתי במרוצה מן הבית נגשתי אליו ושאלתיו: מדוע לא נהוג לשרוף ערלה? והוא השיב מה שהשיב. ראיתי אותו כשפיו ממלמל כל העת והוא מפסיק ממלמולו כדי להשיבני. בלכתו ברחוב

היה מקיים "ובלכתך בדרך" **הלוך ושנון משניות** הלוך ולמוד גמרא... לא פסק פומיה מגירסא. מפה רשומה בשמונים ושש שנים, מפה משורטטת ברגעים, **משנה זו, משנה אחרת, תיבה פה, מילה שם...** שום דבר אחר לא..."

הגר"ח קלופט שליט"א סיפר בהספדו:

"למד משניות באהבת תורה אמיתית. גאון עולם שחיבר כ"כ הרבה ספרים, כל העולם התייעץ עמו בכל מיני דברים, והוא לומד משניות... היה מסיים סדר משניות בכל שבוע, ובשבת בבוקר בסעודה היה מתחיל סדר חדש, הוא היה אומר לי שבעת שאנשים נכנסים לביתו וקשה לו העיון לומד הוא משניות. פעם אמר לי שבמשנה נמצאים הכללים של התורה..."

בלימוד המשנה אנו זוכים להכיר את התורה בצורה מתומצתת וקצרה.

כד הוינא טליא, למדתי בתלמוד תורה אצל מורי המחנך הבלתי נשכח **הרה"ג רבי חנוך סג"ל הי"ד**. לפני שהתחלנו ללמוד משניות מסכת הוריות הוא ערך חידון קצר בין ילדי הכיתה – מי יודע על מה מדברת מסכת 'הוריות'?

כל אחד מילדי הכיתה ניסה את כוחו: זה אמר שמדברת על הלכות הריון וזה טען על הלכות עריות, זה הציע הלכות כיבוד הורים, וזה צעק על ענייני עורות וכו' וכו'...

ואז אמר לנו רבי חנוך בהתרגשות: 'ראו כמה חביב לימוד המשניות – הן היום אינכם יודעים אפילו מה פשר שם המסכת 'הוריות', ובעוד שבועות ספורים [כי המסכת קצרה] תדעו כל פרטי הפרטים שלה, מחלוקות התנאים, פר העלם דבר של ציבור, ושל כהן גדול... והתחיל למנות במתיקות כל המושגים החדשים שנתוודע אליהם בתוך זמן קצר... ואמר: איזה אושר זה ללמוד משניות, לדעת כל כך הרבה פרטים ופרטי פרטים בזמן קצר!...

חשיבותה של המשנה היא בהיותה משמרת את התורה במילותיה הספורות.

בזמנינו יש משמעות נוספת של קנין 'במשנה'. ללמוד הלכות פסוקות. 'משנה' ברורה וכדומה. כי עיקר מעלת המשניות היא לימוד הלכות התורה שבעל פה בלא המשא ומתן של התלמוד. לכן, בהרבה מובנים לימוד ושינון ההלכות הפסוקות היוצאות מן התושבע"פ נחשב גם הוא כ'משנה'. כל 'השונה' הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עוה"ב.

הגמרא בקידושין דורשת 'אשר תשמרון' – זו משנה. ופירש רש"י כי המשנה מביאה לידי מעשה. וביאר המהרש"א: "ואין זה בכלל 'ללמוד' דקאמר הכא, די ש לומד מרבו ומשכחה, אבל **שמירת המשנה שיהא חוזר על משנתו שלא תשתכח מפיו** ודבר זה מביא לידי מעשה..."

חז"ל אמרו בויקרא רבה פרשה ז:

"...אין כל הגלויות הללו מתכנסות אלא בזכות משניות מאי טעמא דכתיב (הושע ח) גם כי 'יתנו' בגוים עתה אקבצם [=דורש 'יתנו' לשון 'תנן', ישננו משנה] רב הונא אמר חורי (מלאכי א) "כי ממזרח שמש עד מבואו גדול שמי בגוים ובכל מקום מוקטר מוגש", וכי יש מנחה טהורה וקמיצה והקטרה בבבל? אלא איזו? זו משנה! אמר הקדוש ברוך הוא **הואיל ואתם מתעסקים במשנה כאילו אתם מקריבין קרבן...**"

שנזכה ללמוד משניות ולשננם, ולשנן את מסקנות לימודנו שלא תשתכח מפינו.